

ჰანს ქრისტიან ანდერსენის „ბულბულისა“ და
„თოვლის დედოფლის“ ადრეული ქართული
თარგმანები

EARLY GEORGIAN TRANSLATIONS OF “THE
NIGHTINGALE” AND “THE SNOW QUEEN” BY HANS
CHRISTIAN ANDERSEN

ელენე გოგიაშვილი
Elene Gogiashvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: გამოუქვეყნებელი თარგმანი, ზღაპარი, ფოლკლორული არქივი.

Key words: unpublished translation, fairytale, folklore archive.

ჰანს ქრისტიან ანდერსენის ზღაპრების პირველი თარგმანები დანიურიდან ევროპულ ენებზე მე-19 საუკუნის 40-იანი წლებიდან გამოჩნდა, ძალიან მალე, რაც მან თავისი პირველი საბავშვო ზღაპრების კრებული „Eventyr, fortalt for Børn. Første Samling“ გამოაქვეყნა კოპენჰაგენში 1835 წელს. საქართველოში ანდერსენის ცალკეული ზღაპრების ქართულ ენაზე თარგმნა 1870-იანი წლებში დაიწყო. მე-19 საუკუნის მიწურულს ქართულ პერიოდულ გამოცემებში, საბავშვო ჟურნალებსა და ბროშურებში ინტენსიურად იბეჭდებოდა უცხოური ზღაპრების თარგმანები გერმანული, ფრანგული, ინგლისური და რუსული ენებიდან: მსოფლიოს ხალხთა ზღაპრები და ლეგენდები, მოთხრობები „ათას ერთი ღამიდან“, ზღაპრები ძმები გრიმების „საბავშვო და საოჯახო ზღაპრების“ კრებულიდან, ჰანს ქრისტიან ანდერსენის ზღაპრები. გარდა ამისა, ქართულ საყმაწვილო ჟურნალებში ქვეყნდებოდა შემეცნებითი ხასიათის წერილებიც დანიელი მწერლის ბიოგრაფიის შესახებ.

მოხსენების თემა ანდერსენის ნაწარმოებების გამოუქვეყნებელი ქართული თარგმანები მე-19 საუკუნის 70-იანი წლების საარქივო მასალების მიხედვით. ანდერსენის ზღაპრების ცნობილ ქართულ თარგმანებს (ნინო ნაკაშიძე, ანასტასია თუმანიშვილი-წერეთლისა, თედო სახოკია, დიმიტრი ნახუცრიშვილი, სამსონ ღონდაძე და სხვ.) ქრონოლოგიურად წინ უსწრებს უცნობი ხელნაწერი, რომელიც ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ფოლკლორულ-შემკრებლობით მოღვაწეობას უკავშირდება. „ბულბული“ და „თოვლის დედოფალი“ ანდერსენის შემოქმედებაში საყოველთაოდ აღიარებული ზღაპრებია, რომლებიც მუდამ ჩართულია რჩეულ კრებულებში და სხვადასხვა მხატვრის მიერ დასურათებული ხელახლა გამოიცემა (ნაკაშიძე 1896; მერებაშვილი 2015; წერეთელი 1906, 57-61). მოხსენებაში განხილული უცნობი ქართული ტექსტი სწორედ ამ ორი ზღაპრის თარგმანს შეიცავს.

ლიტერატურა:

- მერებაშვილი, ნ. (2015, 2016).** ანდერსენის ზღაპრები: კლასიკური ზღაპრების სრული კრებული პირველად ქართულ ენაზე ორიგინალური დანიური ენიდან კლასიკური დანიური ილუსტრაციებით. თარგმნა ნათია მერებაშვილმა. ტომი I, II. თბილისი: Merebashvilykesson publishing, 2015; 2016.
- ნაკაშიძე, ნ. (1896).** ანდერსენის ზღაპრები. წიგნი I, II. თარგმანი ნინო ნაკაშიძისა. ბათომი: კ. თავართქილაძის წიგნის მაღაზიის გამოცემა, 1896.
- წერეთელი, ა. (1906).** სახელგანთქმული პოეტი-მეზღაპრე ანდერსენი. „ჭეჭილი“ 1906, N2. 57-61.

The fairy tales by Hans Christian Andersen were first translated from Danish into European languages in the 1840ies, almost immediately after the appearance of his first book of tales for children “*Eventyr, fortalt for Børn. Første Samling*” (Copenhagen, 1835). In 1870ies, in Georgia appeared the first translations of some Andersen’s stories. In the late 19th century, in Georgian periodicals, journals for children and small booklets were printed foreign fairy tales translated from German, French, English and Russian languages: folktales and legends of the world, tales from “The Thousand and One Nights”, fairy tales from the “Children’s and Household Tales” by Grimm Brothers, and stories by Hans Christian Andersen too. In journals for children appeared selected fairy tales by Andersen as well as biographical notes about him.

The paper deals with unpublished Georgian translation in the 1870ies. In chronological order, the unknown manuscript was created earlier than the published translations of Andersen’s fairy tales by well-known Georgian writers (Nino Nakashidze, Anastasia Tumanishvili-Tsereteli, Tedo Sakhokia, Dimitri Nakhutsrishvili, Samson Gongadze etc.). The manuscript belongs to the folklore collection of the Society for the Spreading of Literacy among Georgians. “The Nightingale” and “The Snow Queen” are Andersen’s most highly ac-

claimed fairy tales. They are regularly included in selected tales of his work and frequently reprinted in illustrated storybook editions for children. The unknown Georgian text, presented here, includes the translations these fairy tales.

References:

Merebashvili, N. (2015, 2016). Andersen's Fairytales. Translated from Danish by Natia Merebashvili. I, II. Tbilisi, Merebashviliykeson publishing, 2015; 2016.

Nakashidze, N. (1896). Andersen's Fairytales. I, II. Translated by Nino Nakashidze. Batumi: L. Tavartkiladze Publishing, 1896.

Tsereteli, A. (1906). Well-known Writer Andersen. "Jejili", 1906, N2. 57-51.